

מסורת הש"ס

- (א) מוסת כד... (ב) כחיות קב...
(ג) לעיל מו... (ד) (סס)
(ו) נשי מוסת לעיל מו: ד"ה
קבורה: (ז) חולין ז: פ"ט
(ח) זיל ויך ויגע... (ט) סוף
אמר ר"י ונחולין איתא
כדאמר ר"ה... (י) הרייות יא.
כחיות ז... ונחוס יב:
(כ) נספח: ונשחמד,
(ל) נשחמד: (מ) קמון
קידוש: (נ) ונבמות כב: ונ"י,
(ס) נשחמד: טו כחיות מי
יגור נחולין ונ"י וקפשיב.
כ"ל... (ע) ונבמות כב:
זא את חת בניו נכחיות (דף קג).
(פ) כספח: מלון... (צ) נחמל
(ק) כספח: נשחמד,
(ר) כספח: הנשחמדים,
(ש) כספח: הנשחמד,
(ט) כספח: הנשחמדים,
(א) כספח: הנשחמד,
(ב) כספח: נשחמד,

תורה אור השלם

1. נבזה בעיניו נמאס
זאת קרא יי: יכבד נשבע
לקרע ולא ימר:
תהלים טו ד
2. לא תלך ונבלתו על
העץ כי קבור תקברנו
ביום ההוא כי קללת
אלהים תלך ולא תטמא
את אדמתך אשר יי
אלהיך נתן לך נחלה:
דברים כב כג
3. ויהי הם קברים איש
ויהי ראוי את הגדר
וישליכו את ראשיהם
אלישע ויך ויגע האיש
בעצמות אלישע ויהי
ויהם על רגליה:
מלכים ב יג כא
4. ויהי עקבם ואלהיהו
אמר אל אלישע שאל
מה אעשה לך ביום
אקח מעמך ואמר
אלישע ויהי נא פי שנים
ברוך אל:
מלכים ב ט ב
5. אל נא תהי כמות אשר
בצאתו מרחם אמו
ואכל את בשרו:
במדבר יב יב
6. ויאמר יי אל משה
אמר אל הכהנים בני
אהרן ואמרת אליהם
לנפש לא יטמאו בעמיהו:
ויקרא כא א
7. מומור לאסף אלהים
באו גוים בנחלתך טמאו
את היכל קדשך שמו
את וירשעם לעינים: ונתנו
את נבלת עבדיך מאכל
לעוף השמים בשר
חסידך לחיותו ארץ:
תהלים עט א-ב

גליון הש"ס

רש"י ד"ה על משה וכו'
וביזהו לעין כל ע"י מכות
מהר"י לית לו כלל ה'
סימן מ"ט:

הגהות הב"ח

- (א) נגמא דמקוה ליה
כפרה לאכזר. וי"ז וקשה
והרי נקמנו גבי מ"ש מדר'
נתן מנזל דדוקא חס הוא
משום יקרא דשכני חס הוא
למת חיה כיון חס הוא לו
כפרה אלף מי משום יקרא
דחיי הוא אין לו כפרה למת
כלל מה שמכין אותו לאחר
מומו כמו שפרש"י שם:

מוסף רש"י

הובא בסוף הסכת.

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

נבזה בעיניו נמאס. (ב) כתיב מי יעלה כזה ה' נקי כפיס
וזכר לבב וגו' וקחשיב נמי הא: על מוסת של חולין. דרך ציון
מפני שהיה אביו רשע * וצחורו לעין כל כדי שיתייסרו האחרים
ולכבוד עצמו לא חש ומפני כבוד אב
נבזה בעיניו הוא עצמו נבזה ונמאס
כפני עצמו שלא חש לכבודו בנמאס
קידוש ה'. ואי אמרת כבוד שעושין
למת אינו שלו אלא של חיים מ"ט
עבד הכי למת צדקה את החיים:
אל הספדונו בעיירות. רבינו הקדוש
זא את בניו נכחיות (דף קג).

הנושא אל הספדונו כשחוליו את
אורו למקום קבורתו דהוא מת
נציפורי וקבורתו צדית שערים אל
הספדונו בעיירות קטנות שחברו
עליהן אלא ככרס גדולים דאיתא
אינשי טובא ומיכנפי מעיירות נמי
להתם: מאי לאו נכחיות של מת.
אלמא יקרא דעבדי ליה דליה הוא:
ומניין ליה נמאס. תרגומו של מלנין:
כי אמר רחמנא לא סילן. ורבינן נמי
שאר כל המתים היינו מי משה ליה
לחיותה בעלמא דלא איכפת ליה ציה
היינו ציון ודומיא דתלוי אצל האי
ליתייקרו ציה קרוביו לאו ציון הוא
לדידיה: לשמע. כמו (שמואל א טו)
ישמע שאל לשון חסיפה להספידו:
סימן יפה למת. כשנפרעין ממנו
נעונו' ללחור מיתת דש לו כפרה
כך: ש"מ יקרא דשכני הוא. דאי
לאו יקרא דשכני אמאי מיכפר
נצונייה: ויהי ויקם על רגליו. אותו
הקבר נבא השקר היה הוא הנציח
אשר השיב את עידו לאכול ולשמות
צדית את ונענש עידו על ידו והמיתו
הארי' וכשתם לאחר ימים קבורהו אצל
אלישע ולא הושבר אצל המקום שקבר
אכלו והחייבו: נא פי שנים. אליהו
החיה את המת והיה לו לאלישע
לחיות שני מתים והוא לא החיה
אלא צנה של שונמית: לא סלך. ואי
משום נכחיתא דאליהו הוא היכי
מקיימת צדית: וכשם שאין קוננים
כו'. לפרוש טעמא דמתי' מהדר
לפיכך נתקנו שמי קבורת שאין
קוברין נסקלין ונשרפין שהן רשעים
חמורים אצל נהרגין ונחנקין שהן
רשעים קלים: וליסקין ארבע.
דהא נשרפין אצל נסקלין קלים הם:
גמרא גמירי לה. הלכה למשה
מסיני: הואיל ונדחה. הקרבן

כשהמיר דמוי' דאין מקבלין קרבן
מן המומרים (י) כדתימא משה פרט
למומר (שחיתת חולין צפ"ק (דף קג).
שטתה נמי לאו צר כפרה היא דיקריב
אותו ללכודו כתיב (ויקרא ב) לישן
דמי. ככל אדם השנים צלילה ואינם
נדחים ככך לאחר שניעורו: אצל
הסס. דיש צידו לחזור: אימא לא.
הי דיחוי: הי צה קדשים. צעיר
הדחת אינן נשרפין עס שללה דכתיב
(דברים יג) שללה ולא שלל שמים ומינהו
מיקרב לא קרבו משום דכתיב (משנ')
(כא) וצח נשרעים תועבה ואם קדשי
מוצח הן ואפילו עולות ושלמים
נדחה ימותו: קדשי צדק הצית
יפדו. כשאר צדק הצית והפודה אותם יאכלם שהיה לא נאסרו דלאו דידהו הוו. ומדקמני ימותו ש"מ משום דנדחו מהקרבנה כשהמיר (י) צעליהן הוא
דמומר (ל) לא מקבלין שום קרבן
לחיותה כדאמר' ככלל שחיתין (חולין דף קג): דהואיל ונדחו ידחו. דאי משום וצח נשרעים לא כיון
לחיותה אית להו כפרה: יכול פירשו. אביו ואמו של כהן: נבזה בעיניו נמאס (י) יעמא. להם צבאות מ"ל (ויקרא ב) לנפש לא
יעמא בעמיו כי אם לשארו וגו' בעושה מעשה עמיו יעמא לו ואם לאו אל יעמא אפי' לשארו. אלמא לא כיפרה לו מיתתו אם לא חזר צו:

מז. אב"ל חלב והפריש קרבן.

אלשמעין נבזהו טפי דאפי' המיר דת והפריש קרבן דהוי
דחוי ואע"ג דחוי מעיקרא הוי דחוי כדשמעין ליה לר' יוחנן צפ"ק
דקדושין (שגגה ו) וסס) גבי צדקה של שני שותפין ונבזהו הוא טפי
מדחוי מעיקרא כדמוכח צפ" לולל
הגול (סוטה דף נג. וסס) דאפי' מלון
דאית ליה דחוי מעיקרא לא הוי
דחוי מודה צנראה ונדחה דהוי
דחוי והא דנקט הכא כה"ג אורחא
דמילתא נקט דאין דרך מומר להפריש
קרבן ועוד גבי נשמה אי אפשר
לומר אלא שהפריש קודם שנשמה
דאי משנשמה שטתה שהפריש קרבן
אין דקדשו הקדש:

אימא בישן דמי. לאו לגמרי
כישן דישן חזי אפי' צענה
שהוא ישן כדמנן צפרק כל הגט
(גיטין דף כח). השולל טעמא ממדינת
היס מקריצין אותו בחזקת שהוא
קיים ולא חיישין שמא ישן צענת
הקרבנה אלא כלומר כישן דמי דאפי'
דלא הוי חזי אין רחוי להית דחוי
משום דממילא מיתער והא נמי
ממילא מיתפסי:

ואמאי ביון דמיקטיל הוה דהו
כפרה. והא דמנן צחלק
(לקמן דף קיא): אנשי עיר הנדחת
אין להם חלק לעוה"צ הני מילי דלא
איקטול אצל אס דנו אורסו והרגו
יש להם חלק: **הוא"ל ונדרהו**
ידחו. רב יוסף ס"ל כרבי יוחנן
דמפרש טעמא צחלק (לקמן דף קיב):
משום דצח נשרעים תועבה דאי
כר"ל דמוקי לה בקדשים קלים
ואליבא דרבי יוסי הגלילי דלמר ממון
צעלים הן ע"כ אין תלוי משום דחויא
אצל משום ממונס אצל דחוי ממון
צעלים הן וקלם מיתם אצל המיר דמו
או נשמה לא יועיל צה רעיה
כמו צעיר הנדחת וידחו אפי' דמים:
משיתסום

אלי אמר ליה אי הכי היינו דתניא על רגליו עמד ולביתו לא הלך אלא
ויהי נא פי שנים היכי משכחת לה דאחייא (א"ל רבי יוחנן שריפא צרעת
נעמן שהיא שקולה כמות דכתיב * אל נא תהי כמות וכשם שאין קוברין רשע
אצל צדיק * כך אין קוברין רשע חמור אצל רשע קל וליתקון ארבע קבורות
שני קבורות גמרא גמירי לה * אמר עולא א"ר יוחנן יאכל חלב והפריש קרבן
והמיר דהו * וחזר בו הואיל ונדחה ידחה איתמר נמי * א"ר ירמיה אמר ר' אבהו
א"ר יוחנן יאכל חלב והפריש קרבן ונשתמה וחזר ונשתפה הואיל ונדחה ידחה
וצריכא דאי אשמעינן קמיתא משום דאיהו דחה נפשיה בידים אבל האי
דממילא קא דחי אימא כישן דמי ואי אשמעינן הכא משום דאין בידו לחזור
אבל התם דבידו לחזור אימא לא צריכא אמר רב יוסף אף אנן נמי תנינא
* והיו בה קדשים קדשי מזבח ימותו קדשי בדר הבית יפדו והיונן בה אמאי
ימותו כיון דאיקטול הואיל להו כפרה וליסקו לגבוה לאו משום דאמרין הואיל
ונדחו ידחו א"ל אביי מי סברת מת מתוך רשעו הואיל ליה כפרה מת מתוך
רשעו לא הואיל ליה כפרה דתני רב שמעיה יוכלו אפילו פירשו אבותיו מדרכי
ציבור וטמא ת"ל * בעמיו * בעושה מעשה עמיו א"ל רבא מי קא מדמית נהרג
מתוך רשעו למת מתוך רשעו מת מתוך רשעו כיון דכי אורחיה קמית לא
הואיל ליה כפרה נהרג מתוך רשעו כיון דלאו כי אורחיה מיית הואיל ליה כפרה
תדע דכתיב * מומור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך
[וגו'] נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידך לחיתו ארץ מאי
עבדיך ומאי חסידך לאו חסידך חסידך ממש עבדיך הנך דמחייבי דינא
דמעיקרא וכיון דאיקטול קרי להו עבדיך אמר ליה אביי מי קא מדמית
הרוגי

שרין אבילות משיחם הגולל חיילא אבילות ועת סחימת הגולל עדיין רשע ואינן חייבין להתאבל על רשע. מתי הריא ליה כפרה בעת דחיו צערא דקברא הואיל ונדחית האבילות ונדחית לגמרי כדנתן לו
הוי מתאבלין עליהן אלא מהאנונין שאין אניהא אלא בלב ואקשי' אי הכי דמרחו צערא דקברא איכפר להו למת ליה עיכול דקתי נתאכל הכשר מלקטין לעצמות וקוברין אותו ושנינן דמהיהא שחמא מסרח
ולא אפשר לאפוקי מקברא. אבל הרוגי מלכות כיון דשלא כיון נהרגין מיד הריא להו כפרה מדכתיב נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידך לחיתו ארץ וק"ל חסידך חסידים ממש עבדיך
הנך הוא דמחייבי דינא מעיקרא וכיון דאיקטול קרי לה עבדיך ש"מ הריגה כפרה ליהו: א"ר יוחנן אכל חלב והפריש קרבן ונשתמה וחזר בו הואיל ונדחה ידחה וכן אכל חלב והפריש קרבן ונשתמה וחזר

עין משפט
נר מצוה

לו [א] טור ש"ע י"ד
סימן שט ספק א':
לח ב ג טור ש"ע י"ד
סי' שט ספק ה':
לח ד ה מ"י פ"ג מהל'
שגגה הל"ח ופסק
שחור ונחלה ע"ש כ"מ:
ב מ"י פ"ד מהלכות
ע"כס הלכה יג:
מא ז מ"י פ"ג מהלכות
אכל הלכה ח סמג
ע"ש ח טו ש"ע י"ד סימן
שעט ספק ח:

רבינו חננאל

מצוה זו מדרבנן היא:
איבעיא להו קבורה
משום ביוונא הוא או
משום כפרה כלומר חבוס
הקבר מכפר למאי נפקא
מינה כנון דפקדי לא
תקבורה להחיות גברא אי
אמרת משום ביוונא הוא
לאו כל כמניה אלא אי
אמרת משום כפרה הא
אמר ביענא כפרה
ת"ש מדאיכבור צדיק
ואי אמרת משום כפרה
צדיק כפרה בעי ודחי' אין
דכתיב כי אדם אין צדיק
בארץ וגו' וסוגיא סלקא
דמיוס כפרה: **איבעיא**
להו הספידא דיקרא דחיי
או יקרא דשכני היא למאי
נפקא מינה דאמר לא
הספדונו אי נמי לאפוקי
מיתמי שכר חסדינן אם
הוא יקרא דשכני מפקינן
ואי לאו לא ופסטנא
יקרא דשכני הוא ת"ש
ויבא אברהם לספוד לשרה
ודחי' שרה גופה ניתא לה
לאחוריה כה אברהם ת"ש
לא יספדו ולא יקברו כו'
ת"ש נבזה בעיניו נמאס זה
חוקיה מלך יהודה שגרו
צעמות אביו במטה של
חבליים ואי אמרת יקרא
דחיי הוא אמאי עבד הכי
ואמרין כי היכי דתיהוי
כפרה לאביו ת"ש בשלום
תמות כו' ת"ש אמר להם
ר' אל הספדונו בעיירות
ת"ש הליו לכבודו להביא
לו ארון ותכריכין או
(למקוננות) ל'הביא לו
למקונותן לשמע עליו
עיירות אינו עובר עליו
שכל מה שנושה לכבודו
כיצד לא נספד ולא נקבר
ת"ש ר' נתן אומר סימן
יפה למת שנופיעין ממנו
יפה למת שנופיעין ממנו
אחר מוטתו ש"מ יקרא
דשכני הוא ש"מ: לא
היו קוברין אותו בקבורת
אבותיו כו' לפי שאין
קוברין רשע אצל צדיק
ומנא לן שנא' ויהי הם
קוברים איש והנה ראו את
הגדרו וגו' ודחי' ודילמא
לא החיה הקב"ה אותו
האיש המת שנעבד בעצמות
כיצד לא כדי לקומי
ביה ברכת אליהו ויהי
נא פי שנים ברוחך אלי
א"כ היינו דתניא על רגליו
עמד ולביתו לא הלך אלא
ש"מ יאה קבור רשע
אצל צדיק אכל אלישע
החיה כן השונמית וריפא
צרתה נעמן ששקולה
כמת שהצרות חשוב כמת
דכתיב' אל נא תהי כמת
וגם כך אין קוברין רשע
חמור אצל רשע קל: סוגיא
דשנפתא מת מתוך רשעו
מיתו לא הויא לו כפרה
וכן אפילו נהרג מתוך
רשעו אין לו כפרה עד
דמטיא ליה צערא דקברא
ושמוש הכי אין חיוב
אבילות בקבור והנהרג